

SFINȚII MUCENICI EPICTET PREOTUL ȘI ASTION MONAHUL († 290)¹

Acești doi sfinți martiri erau originari din Asia Mică, probabil dintr-un oraș al Frigiei. Epictet s-a născut din părinți creștini și a învățat de mic carte, fiind foarte râvnitor pentru cunoașterea Sfintei Evanghelii. Apoi, dorind să slujească toată viața lui Hristos, a părăsit casa părinților săi și s-a făcut călugăr într-una din mănăstirile Frigiei.

Pentru sfințenia vieții sale, fericitul Epictet s-a învrednicit de darul preoției și a devenit un neobosit propovăduitor al Evangheliei lui Hristos în patria sa, convertind la creștinism și botezând în numele Preasfintei Treimi mulți locuitori frigieni. Printre cei convertiți a fost și un tânăr ales, anume Astion, fiul unui magistrat numit Alexandru. Urmând dascălului și părintelui său duhovnicesc, fericitul Astion a

luat jugul cel bun al lui Hristos, făcându-se călugăr, probabil în aceeași mănăstire, așa cum mărturisesc actele martirice.

Datorită persecuției lui Dioclețian (284–305), în jurul anului 290 fericii Epictet preotul și Astion monahul și-au părăsit patria lor și, râvnind să mărturisească pe Hristos, s-au stabilit în Scitia Mică (Dobrogea), în orașul Halmyris (Almiridensis), numit și Salmorus, situat pe brațul de sud al Dunării. Aici au propovăduit cu mult curaj Evanghelia lui Hristos, convertind la creștinism un mare număr de păgâni.

Auzind de aceasta, guvernatorul Latronianus a dat poruncă să închidă în temniță la Halmyris pe fericii mărturisitori Epictet preotul și Astion monahul, chinându-i cumplit pentru a se lepăda de Hristos. Văzând însă bărbăția și tăria credinței lor, guvernatorul a poruncit să li se taie capetele. Martiriul Sfinților Epictet și Astion a avut loc la Halmyris, într-o zi de 8 iulie,

¹ Pr. prof. I. Rămureanu, *Actele martirice*, 1982, p. 330–331; idem, în rev. „B.O.R.”, nr. 7–8, 1974, p. 975–980; *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 47–48.

dată la care li se face acum pomenirea în întreaga Biserică creștină în fiecare an. În „Acta Sanctorum Julii”, t. II (29), Parisiis et Romae, 1867, p. 540-551, ca și în celelalte acte martirice, sunt numiți „De Sanctis Epicteto presbytero et Astione monacho martyribus Almiridensibus (Halmyris) in Scythia”.

Părinții tânărului mucenic Astion monahul, Alexandru și Marcelina, pornind în căutarea fiului lor, au ajuns până la Halmyris. Aici, auzind de mucenicia Sfântului Astion, au fost convertiți la credința în adevăratul Dumnezeu de preotul Bonosus, fiind botezați de episcopul de Tomis, Evangelicus, în a paisprezecea zi de la mucenicia Sfinților Epictet și Astion.

SFÂNTUL IERARH EVANGHELICUS

Episcopul Tomisului

(290-300)²

Acest fericit urmaș al Sfântului Apostol Andrei este cel dintâi episcop cunoscut al Eparhiei Tomisului (Constanța de azi), din Dacia Pontică (Scythia Minor-Dobrogea). Episcopul Evangelicus a păstorit pe creștinii autohtoni geto-daco-romani de la Gurile Dunării și din toată Dacia Pontică în ultimul deceniu al secolului III. Episcopia Tomisului exista, desigur, cu mult înainte de această dată, întrucât creștinismul a fost semănat pe teritoriul țării noastre de Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, încă de la jumătatea secolului întâi, cum spune Eusebiu de Cezareea († 340) în cartea sa „Istoria Bisericească”, III, 1.

Episcopul Evangelicus, originar din Tracia, a convertit la credința în Hristos pe mulți locuitori din Sciția Mică ce rămăseseră încă în întunericul păgânismului. Despre el se face amintire în actul martiric al Sfinților Epictet preotul și Astion monahul, care au fost martirizați pentru Hristos la Halmyris (azi Dunavăț), cetate antică grecească situată pe brațul de sud al Dunării, „într-o zi de 8 iulie”, în timpul persecuției lui Dioclețian. În acest document se afirmă precis că „prea fericitul Evangelicus era episcopul și întâistătătorul

² Izvoarele de bază pentru acest capitol sunt: Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, P.S.B. nr. 13, 1987; Pr. prof. I. Rămureanu, *Actele martirice*, 1982, p. 329-331; idem, *Sfinți și martiri la Tomis-Constanța*, în rev. „B.O.R.”, 1974, nr. 7-8, p. 975-980; Sf. Vasile cel Mare, București, 1979; *De la Dunăre la Mare, mărturii istorice și monumente de artă creștină*, Arhiepiscopia Tomisului și Dunării de Jos, 1977, p. 28-29; Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, 1980, p. 74-81; Pr. prof. I. G. Coman, *Scriitori bisericești din epoca străromână*, 1979.

sfintelor lui Dumnezeu biserici din această provincie”, adică din Sciția Mică (Dobrogea).

În actul martiric se spune că părinții Sfântului Mucenic Astion, originari din Asia Mică, veniți la Tomis în căutarea fiului lor, au fost convertiți la creștinism de către preotul Bonosus și apoi botezați de episcopul Evangelicus la Halmyris, în a paisprezecea zi de la martiriul Sfinților Epictet și Astion.

Se crede că însuși Sfântul Evangelicus a primit cununa muceniciei prin același împărat, pentru marea lui dragoste și râvnă ce o avea către Hristos.

SFÂNTUL SFINȚIT MUCENIC EFREM Episcopul Tomisului (secolul IV)³

Al doilea episcop cunoscut al Eparhiei Tomisului, care a ocupat un timp scaunul de păstor al Daciei Pontice, după atestarea sinaxarelor grecești și latine, a fost Sfântul Mucenic Efrem. El s-a născut în sudul Dunării din părinți creștini, care l-au crescut de mic în frică de Dumnezeu. Mergând să se închine la Sfintele Locuri, a rămas aici și a fost făcut preot și slujitor la una din biserici. În vremea aceea în Imperiul Roman se slujea în limbile greacă, latină, siriană și tracă (besă).

Ajungând apoi ucenic al patriarhului Hermon al Ierusalimului (300–314), a fost pregătit din tinerețe să propovăduiască Evanghelia lui Hristos la popoarele „barbare” de la Gurile Dunării și din jurul Pontului Euxin (Mării Negre). La începutul secolului IV a fost trimis de patriarhul Hermon să păstorească pe credincioșii daco-romani din Episcopia Tomisului, convertind la creștinism numeroși daci, romani, goți și sciți și răscumpărând de la moarte mulți sclavi, pe care apoi îi creștina.

În timpul păstoriei acestui fericit episcop au fost martirizați pentru credința în Hristos zeci de creștini daco-romani, sciți, besi, traci, greci și capadocieni surghiuniți în Dacia Pontică, ale căror sfinte moaște episcopul Efrem le răscumpăra, le îngropa în locuri tănuite, înălța biserici de lemn sau de piatră peste ele și rânduia preoți să slujească Sfânta Liturghie.

În marea persecuție a lui Dioclețian din anii 304–305 fericitul episcop Efrem a fost prins, întemnițat și chinuit cumplit la Herson (Crimeea), pentru a se lepăda de adevăratul Dumnezeu și a se închina idolilor. Însă, mărturisind că

³ Pr. prof. I. Rămureanu, *Sfinți și martiri la Tomis-Constanța*, în rev. „B.O.R.”, nr. 7–8, 1974, p. 980–981; *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 29 și 39.

este gata să-și dea viața pentru Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, i s-a tăiat capul în anul 304 și i se face pomenirea la 7 martie.

În „Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae”, col. 517, la 7 martie, când se sărbătorește Sfântul Mucenic și episcop Efrem, se spun următoarele: „7 martie. În timpul împărăției lui Dioclețian, Hermon, episcopul Ierusalimului, a trimis episcopi în Scythia pe Efrem, iar la Chersones pe Vasile”. Deși sunt păreri că Efrem ar fi fost episcop în Sciția Mare, ele nu sunt întemeiate, căci în Viața Sfinților Epictet și Astion se menționează la Tomis, în Sciția Mică, un episcop Efrem.

SFINȚII SFINȚIȚI MUCENICI TIT ȘI GORDIAN Episcopii Tomisului (secolul IV)⁴

Acești doi episcopi tomitani erau, probabil, originari din Capadocia (Asia Mică), păstorind turma lui Hristos din Dacia Pontică (Dobrogea) în primele două decenii ale secolului IV, până la ultima și marea persecuție a lui Liciniu din anii 320–323.

După moartea martirică a episcopului Efrem, a urmat pe scaunul episcopal al Tomisului episcopul Tit (Titus, Filius), care a propovăduit și apărât credința ortodoxă în Dacia Pontică mai mult de zece ani, catehizând și botezând nu puțini daco-romani și mai ales „barbari”, goți, huni și besi, care locuiau pe teritoriul dintre Dunăre și Marea Neagră.

Episcopul Tit a fost protector și părinte sufletească al multor sfinți martiri autohtoni și din întreg Imperiul Roman, exilați la Gurile Dunării și apoi martirizați aici de către împărații Dioclețian, Galeriu și Liciniu, până în anul 323. Pârât fiind la împăratul Liciniu, însuși fericitul episcop Tit a fost prins, chinuit și înecat în Marea Neagră la 3 ianuarie, când i se face și pomenirea. Sfintele sale moaște au fost luate și îngropate de ucenici la Tomis. Pe un fragment de piatră funerară descoperit recent la Constanța (Tomis), despre care se crede că este a episcopului Tit (Titus, Filius), scrie: „Aici odihnește martirul lui Hristos și episcopul ...”.

Urmându-i pe scaunul de la Tomis episcopul Gordian, acesta a continuat cu și mai multă râvnă și curaj opera apostolică de convertire, catehizare și

⁴ *De la Dunăre la Mare*, op. cit., p. 29, 36; *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, op. cit., p. 77.

botezare a daco-romanilor din Dacia Pontică și Goția (Dacia de la nordul Dunării). Auzind de aceasta, tiranul împărat Liciniu l-a aruncat în temniță, iar în timpul sângeroaselor persecuții de la Gurile Dunării, din anii 320-323, i s-a tăiat fericitul cap „într-o zi de 15 septembrie”, împreună cu alți cinci martiri – Macrobiu, Helia, Zotic, Lucian și Valerian. Sinaxarele grecești și cărțile de slujbă românești pomenesc pe Sfântul Mucenic Gordian la 13 septembrie, iar actele martirice din Martirologiul Roman (Acta Sanctorum) îl pomenesc la 15 septembrie împreună cu Macrobiu și Valerian, numindu-l pe Sfântul Gordian „episcop”.

**SFINȚII MUCENICI
ZOTIC, ATAL, CAMASIE, FILIP
ȘI ALȚI 31 DE LA NICULIȚEL
(secolul IV)⁵**

Întreaga Sciție Mică, adică Dobrogea de astăzi, acum două milenii făcea parte din Imperiul Roman și era destinată, în timpul marilor persecuții creștine din secolele I-IV după Hristos, pentru surghiunirea și martirizarea creștinilor care refuzau să se închine idolilor păgâni și să le aducă jertfă. Acest teritoriu de la periferia de nord-est a imperiului, plasat între Dunăre și Marea Neagră, și mai ales Delta Dunării și codrii seculari

dintre Măcin, Isaccea, Niculițel și Babadag, ca și zona de sud a Dobrogei dintre Cernavodă, Adamclisi, Mangalia și Constanța (Tomis) erau cele mai folosite pentru acest scop.

Dintre cele zece persecuții romane împotriva creștinilor desfășurate între anii 64 și 324, care au umplut cerul de sfinți și au sfințit pământul cu sângele

⁵ Sfinți români și apărători ai legii strămoșești, EIBMBOR, București, 1987, p. 173.